శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

తాపీమేస్త్రి రామదీక్షితులు బి. ఏ.

ఇద్దరూ గోదావరి వొడ్డున తారసిల్లారు.

"మీా దేవూరండీ?" అనడిగింది, నల్లటావిడ.

"కోనసీమ" అని బదులు చెప్పి "మరి మీా దేవూరు?" అని యెదురడిగింది, యెఱ్ఱటావిడ.

"జల్లిసీమ"

"మీా పేరు?"

"రత్తమ్మ"

"వైదీకులా?"

"అవును...మీా పేరు?"

"సుందరమ్మ"

"నియోగులా?"

"కాదు, వైదీకులమే"

అప్పటి కిద్దరూ కత్తిరివొడ్డు దిగారు.

"మీా రెక్కడెందుకున్నారూ?" అనడిగింది రత్తమ్మ.

"మా అబ్బాయి వుద్యోగం కోసం వచ్చాం"

"దొరికిందా?"

"ఇంకా లేదు"

"ఎన్నాళ్ళయిందీ మీరు వచ్చి?"

"నిన్ననే నండీ. మీ రెందుకు వచ్చారూ?"

"మేమూ మా అబ్బాయి వుద్యోగం కోసమే — నిన్ననే వచ్చాం. అయితే, మీ కిల్లు దొరికిందా?"

"ఆ, దొరికింది. ముఖ్యగదీ, దానికి చేరివున్న వసారా యిచ్చా రెనిమిది రూపాయలు కట్టి"

"మాకూ దొరికింది. స్నానాల గదీ, వుడకలూ పిడకలూ పెట్టుకునే పంచపాళీఇచ్చారు, ఆరురూపాయలకు"

సుందరమ్మ బుగ్గలు నొక్కుకుంది, గాజులు గలగల లాడేటట్టు చెయ్యి కొంచెం వూపుకుంటూ.

గాజులు గలగలా ఆడాయి, మిలమిలా మెరిశాయి, అవి చూసి రత్తమ్మ కళ్ళు జిలజిలా మన్నాయి.

"నాలుగు జతల బంగారు గాజులు. ఇంకా యెన్ని నగ లున్నాయో మరి? పెట్టిపుట్టింది" అనుకుం దామె.

చివరి కామె "మీ రెంతమందీ?" అనడిగింది.

"ఇద్దరు కొడుకులూ నేనూను. పెద్దబ్బాయి బి. ఏ. అతని వుద్యోగం కోసమే వచ్చాం. చిన్నబ్బాయికి తొమ్మిదో యేడు"

"నా కొక్క కొడుకూ కూతురూను" అంటూ అందు కుంది రత్తమ్మ.

"మా అబ్బాయి కూడా బి. ఏ. అతని రెక్కమీద బతకడానికే మేము వచ్చాం. మా అమ్మాయికి పదో యేడు వెడుతుంది, రేపు కార్తీకపున్నమికి"

ఇది వింటూనే, మెడ బిగిసివున్నట్టు నటిస్తూ, సుందరమ్మ పైట కొంచెం సడలించుకుంది.

దాంతో, మెడకింది బట్ట కొంచెందిగజారింది.

వెంటనే రెండుపేటల గోవర్ధనం గొలుసు జిగాల్మంది.

అది చూసి రత్తమ్మ చకిత అయింది.

అది గుర్తించి సుందరమ్మ వెన్ను విరుచుకుంది.

"మీఅబ్బాయికి పెళ్ళయిందా?" అనడిగింది రత్తమ్మ.

"ఆ, పదహారో యేడు వెళ్లకుండానే అయింది పెళ్లి. కోడలి కిప్పుడు మూడో నెల కూడానూ"

"బాగుంది. ఉద్యోగస్థుడయేటప్పటికి కొడుకు పుడతాడు. అదృష్టవంతుడు"

"మరి మీ అబ్బాయికి పెళ్ళి—"

"ఇంకా చెయ్యలేదండీ"

"చెయ్యలేదంటే?"

"ఆదిలో, బి. ఏ. అయితే గాని పెళ్ళి చెయ్యనని తండ్రి వ్రతం పట్టారు. ఉద్యోగం దొరికే దాకా పెళ్ళి వద్దని నా నాయనే పట్టు పట్టుకుకూచున్నాడు, తరవాత"

"కాకపోయినా, పెళ్ళి చెయ్యడం మాటలా?" అంది

సుందరమ్మ, కళ్లు తిప్పుకుంటూనూ, తన చేతి రాళ్ళ వుంగరం చూసుకుంటూనూ.

ఆ వుంగరమున్నూ చూసింది రత్తమ్మ.

"ఒక్క జత అయినా నాకు బంగారు గాజులు చేయించాలనీ, తమ కిలాంటి వుంగరం చేయించుకోవాలనీ యెంతో ముచ్చటపడేవారు, నా మహారాజు" అనిన్నీ అనుకుందామె.

అప్పటి కిద్దరూ రేవు చేరుకున్నారు.

రత్తమ్మ, బిందెలో వున్న బట్టలు తీసి, తడిపి, రాతిమీద పడేసి, నీళ్ళుందేట్టు కూచుని బిందె తోమసాగింది.

సుందరమ్మ, బిందె బోర్లించి దానిమీద కూచుని "మీ కేమన్నా భూమీ పుట్రా—" అని మాట తేల్చేసింది.

"భూములు నాడే లేవు. కొంప తెగనమ్మి నాయనకి చదువు చెప్పించాను నేను" అని బదులుచెప్పిందిరత్తమ్మ.

"మా కేమాత్రమో వున్నాయి సుమండీ! అయితే మాత్రం కూచుని తినమా? అంచేత వచ్చాం మేము ద్యోగం కోసం" అని చెప్పి సుందరమ్మ, మొగం పక్కకి తిప్పుకుని కళ్ళు చికిలించుకుంది.

క్షణంలో మళ్ళీ యిలా చూస్తూ "మీ కెన్నాళ్ళయిందీ ఈ యోగం పట్టీ?" అనడిగింది.

"మూడేళ్ళయిందండీ! కలరా వచ్చి యెత్తుకుపోయింది

నా దేవుణ్ణి. ప్రయివేట్లు చెప్పి పోషించేవారు మమ్మల్ని"

"నాకూ అంతే అయింది. ఆసుపత్రి మింగేసిందాయన్ని"

అప్పటికి బిందె తోడడం అయిపోగా, రత్నమ్మ, తన పంచా కొడుకు పంచా కూతురి పరికిణీ వుతుక్కో-సాగింది.

వెంటనే సుందరమ్మ, రెండు చేతులతోనూ నీళ్లు చిమ్ముకుంటూ "బాబోయ్, బాబోయ్" అని యెగిసెగిసి పడుతూ మొలలోతుకి వెళ్ళి నుంచుని "అబ్బ! చలిచలి, వేన్నీళ్ళైగాని యెరగనై తిని నిన్నటి దాకా" అంటూ కంఠం దాకా మునిగి లేచి వొళ్ళు తోముకోసాగింది.

౨

ఎలెక్ట్రిక్కు కార్పొరేషన్ దగ్గిర యెదురుపడి "సినీమాకేనా వెడుతున్నారు?" అనడిగింది, సుందరమ్మ.

అప్పుడే విప్పిన గ్లాస్కో-మల్లు మడత కట్టుకుని, నువ్వాసన పూనె రాసుకుని తల చక్క-గా దువ్వుకుని, జారు ముడి వేసుకుని వుందామె.

రత్నమ్మ కట్టుకున్న దిన్నీ చాలా పరిశుభ్రంగానే వుంది; కాని, అది, నీరుకావి పంచె.

ఆమెకూడా తలదువ్వుకుని జారుముడి వేసుకునే వుంది.

"కాదండీ, నే నున్న విద్యమానంలో నాకు సినీమా కూడానా? మార్కండేయ స్వామి గుడికి వెడుతున్నాను"

"మీ అబ్బాయి కేమయినా వుద్యోగం –"

"ఇంకా దొరకలేదండీ! కాని, ఉద్యోగంఆశ వొదులు కున్నాడు నా నాయన. మరి మీఅబ్బాయికి దొరికిందా?"

"ఎందరెందరో యిస్తాం రమ్మన్నారు; కాని మా వాడే వొప్పుకోలేదు"

"అదేం?"

"దిక్కుమాలిన వుద్యోగాలు కానీ – ఈ వుద్యోగా లిచ్చేవాళ్ళకి, అగత్యమే కాని బుద్ధివున్నట్టు లేదండీ"

"ఏం జరిగిం దేమిటి?"

"ఒక జమీందా రన్నాట్ట – ఇచ్చేది పదిహేను రూపాయిలుట సుమండీ, ఇంతాచేస్తే. కాని రాత్రిం బగళ్లు తనని కనిపెట్టుకొని వుండాలిట, చుట్టలూ సిగ రెట్టలూ నోటికందిస్తూ. పైగా, సంవత్సరందాకా జీతం యెక్కువ చెయ్యమని అడగననీ, రెండేళ్ళకి తక్కువకా కుండా నౌకరీచేస్తాననీ రాసికూడా యివ్వాలి టండోయ్"

"ఆయనే కాబోలు, నా నాయనతోనూ అలాగే అన్నాట్ట"

"ఇంకో వర్తకు డున్నాట్ట. కా నయితే యిరవై రూపాయి లిస్తాడుట లెండి. అయితే, నెలకిరవై దినాలు సికిందరాబా దనీ శ్రీకాకుళం అనీ, బందరనీ తిరుగుతూ వుండాలిట. ఊళ్ళో ఉండిన పద్దినాలూ తన యింటో

కూచుని వుత్తరాలకు నకళ్లు రాయాలిట, విన్నారా?"

"నా నాయనతో అటు కర్నూలు దాకానూ, యిటు భద్రాచలం పైకీ కూడా వెడుతూవుండా లన్నాట్ట ఆయనే కాబోలు"

"మరో పెద్ద ఆస్తిపరు డున్నాట్టండీ! "వడ్డీ కట్టడం చేతవునా?" అనడిగాట్ట — బి. ఏ. ని అదా అడగడం చెప్పండీ, పోయేకాలం కాకపోతే! తీరా, అందుకయినా సరే అని సిద్ధపడితే —"

"జీతం లేకుండా మూడు మాసాలు పని చెయ్యా లన్న మాటేనా మీరు చెబుతున్నది?"

"మీ అబ్బాయికీ అయిందీ అది?"

"ఆ"

"ఇంకోటి కూడా అన్నాట్ట, మీఅబ్బాయి చెప్పాడో లేదో మరి, తనకొడుక్కీ తనమనమడికీ యింగ్లీషుకూడా-"

"అదెందుకో తెలుసా?"

"వాళ్ళకి యింగ్లీషురాకపోతే "మనకి ఇంగ్లీషు గుమాస్తా యెందు కంటారుటండీ, చూశారా?"

"డబ్బున్నవాళ్ళన్ని చిలకపలుకు లయినా పలుకు తారు, చూసేం చెయ్యగలమూ మనమూ?"

"చూసేం చెయ్యగలమా? వాళ్ళకే వుందా మహా! ఊరికే కూచోడం యెందు కనిగానీ - మా యింటో కాఫీ

ఖర్చుకి చాలదు, వా డిస్తా నన్నది, తెలుసా మరి!"

"మీ మాట యేమోగాని, మాకు మాత్రం కొన్నాళ్ళపాటు అది మహామేరు వయి వుండేది; కాని రాత్రిళ్ళు, తరుచు, తన యింటి దగ్గిర పడుకోడం కూడా తప్ప దన్నాట్ట కాదూ?"

"మ రేటండోయ్! కళ్ళూ కాళ్ళూ వున్న తాయీ ఆ అబ్బికి? బ్రాహ్మణపిల్లాడు — బి. ఏ. — తన యింటికి కాపలా వుండడమా?"

"అలా వుంది కాలం"

"ఎవరో సినిమావాళ్ళు టండీ! రాత్రి వొంటిగంట దాకా రెండాటలకూ కథ చెప్పా లన్నారుట. తడికలు పుచ్చుకుని కుర్రాళ్లు వీధివీధికీ సరిగా తిరుగుతున్నారో లేదో చూడడానికి, మధ్యాహ్నం పూట అంతా వాళ్ళ వెనక వెనకనే తిరుగుతూ కూడా వుండాలిట. మరి జీతం -"

"ఇరవయ్యో గా?"

"మీ అబ్బాయీ వెళ్ళాడూ, అక్కడికి?"

"వెళ్ళా డమ్మా, వెళ్ళాడు"

"ఒక ప్లీడరుటండీ? తన కొడుకులకు రాత్రీ పగలూ ప్రయివేట్లు చెబితే అన్నం పెట్టి బట్ట యిస్తాడుట. తనకే కాని మ రెవరికీ కుటుంబం లే దనుకున్నాడు కామోసు వెర్రినాయన"

"ఆయనే కాబోలు; మావాడికి, జీతమే కావాలంటే పదిహేను రూపాయిలిస్తా నన్నాట్ట; కాని తనకోసం, కోర్టుకి కాఫీ పట్టుకువెళుతూ వుండాలిట"

"బ్రాహ్మణజన్మనా వాడిదీ?"

"......................"

"నవ్వుకుని వూరుకుంటే కాదండీ! ఇలాంటివాళ్ళకి తగినట్టు గడ్డిపెట్టకపోతే యింకా పెచ్చిపోతా రండీ"

"ఎవరో వొకరు పెట్టకపోరు, మన కెందుకూ?"

"ఇంకో వర్తకు డున్నాట్ట. బ్రాహ్మడేట. కొత్తగా కూరల అంగడి పెట్టాడుట్టండీ. ఊళ్ళో యింటింటికీ తిరిగి, కూరలు కొనుక్కునేవాళ్ళని అందరినీ తన అంగడికి మళ్ళించాలి ట. అలా మళ్ళిస్తే — ఆవచ్చినవాళ్ళు తన పేరు చెబితే — వాళ్ళు కొన్న కూరలలో వచ్చే లాభంలో నూటి కయిదు రూపాయిలు —"

"కావడి బుజాన వేసుకుని వూళ్ళో తిరిగి అమ్ముకు రావా లనలేదు, నయమే కాదూ?"

"బాగా చెప్పారు. మరి మీఅబ్బాయి ఏమిచేశాడూ?"

"ఏటి కడ్డపడ్డా డండీ"

"అంటే?"

"ఆదిలో, టనాని కొక రూపాయి కమీషను దను కున్నాట్ట; కాని, వొక వారం అయింది ప్రవేశించి, పది

రూపాయల[illegible]యంటూ పొంగిపోతూ పట్టుకు వచ్చాడు నా న[illegible]"

"మావాడు చిల్లరపనులు చెయ్యడు సుమండీ! పుట్టింది బ్రాహ్మణపుట్టుకాయె. ఆపైని బి. ఏ. కూడాను. అసలు, మాకు లోటూ లేదు. మంచిపని దొరికితేనే, ఎప్పటికైనా"

"మీ కేమమ్మా బంగారు పిచికలు. మరి వెడతా, స్వామి దర్శనం చేసుకుని, నా నాయన యింటికి వచ్చాటప్పటికి వంట చెయ్యాలి"

"నేనూ వెళ్ళాలి, ఆలస్యం అయితే టిక్కెట్లు దొరుకుతాయో లేదో? ఏదో కొత్త ఫిలిం వచ్చిందిట. ఇక అవి ఫేషన్లు కావుట, పాటలు కావుట, నృత్యాలు కావుట - బాబోయ్ ...."

3

ఇద్దరూ మార్కండేయస్వామి గుడిదగ్గిర కలిశారు.

"గుళ్ళోనుంచి వస్తున్నారా?" అనడిగింది రత్తమ్మ.

"లేదండీ, బజారుకి వెళ్ళాను, గ్లాస్గో మల్లుతానులు రెండో మూడో పుచ్చుకుందా మని. రేపు రమ్మన్నాడు వర్తకుడు. ఇలా తిప్పడమే కాదు, వొక్క తానుకంటే ఎక్కువ యివ్వడుట. ఇక ముందు దొరకడమే కష్టంటండీ"

"ధర పెరిగిపోయినందుకే యిబ్బందిగా వుండగా, అదోటి కూడానా?"

"ఏమి చెప్పుకోనండీ? ఆదికాలాన, నేను, మధుర చీరలూ, బెంగుళూరి చీరలూ, కంచి చీరలూ, పల్లం పేట చీరలూ, ఉప్పాడ చీరలూ తప్ప మరోటి యెరగను. ఈయోగం పట్టాక, కొన్నాళ్ళనుంచి గ్లాస్గోమల్లు కడుతు న్నాను, ఇక ముందెలాగో మరి?"

"చిక్కుగానే వుండేటట్టుంది. వస్తు వస్తు అంటూ వుంటే, నిన్న, చెల్లెలికి నాలుగు పరికిణీ గుడ్డలూ, నాలుగు చొక్కా గుడ్డలూ, నాకోసం మూడు మెట్టూరు మల్లు పంచెలూ తెచ్చి పడేశాడు నా నాయన. మీ రన్నట్టు, ముందుముందు దొరకడం కష్టమేట"

"బాగా కిట్టుతోంది కాబోసు నేం?"

"ఆ, స్వామి దయవల్ల, చెప్పవద్దూ? రెండు వారాల నుంచి నా నాయన దినానికి రెండున్నర సంపాదిస్తున్నాడు"

"దినానికి రెండున్నర లెస్తున్నా డంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. విన్నారా? ఎవరో బ్రాహ్మణపిల్లాడుటండీ! బి. ఏ. కూడానుట; కాని శూద్రకుర్రాడు లాగ తాపీపని చేస్తు న్నాడుటండీ. మావాడు చెప్పి యెంతో యిదయ్యాను, అదేం కర్మమండీ!"

"... ... అయితేనూ? మీచేతిని గాజులు రెండు జతలే కనపడతాయేం? నాలుగు జత లుండేవి కాదూ?"

"ఉండేవి, నిజమే — ఇప్పుడూ వున్నాయి; కాని బరు

వనీ, దిసమ్మూర్యెందు కనీ రెండు జతలే పెట్టుకుంటున్నాను, ఊరు పాతబడింది కనక"

ఇలా అంటూనే సుందరమ్మ, పైటచెంగు కంఠం చుట్టూ సవరించుకుంది, బాగా కమ్మేట్టట్టు.

దాంతో, ఆశాక్యం కనిపెట్టేసి, రత్తమ్మ "అదేం, గోవర్ధనం గొలుసేదీ?" అనడిగేసింది.

"సరదా పడితే మా చిన్నబ్బాయి మెడలో వేసి వచ్చాను." అంది సుందరమ్మ, మొగం వంచుకుని.

"మీ అబ్బాయికి వుద్యోగం —"

"చెప్పు లరిగే లాగ — చెప్పు లంటే బూడ్సులు సుమండీ! మా వాడు దేశవాళీ చెప్పులు తొడుగుతాడా మరీ? అవి అరిగేలాగ తిరుగుతున్నాడు. కాళీలూ వున్నాయిట కావలసినన్ని; కాని వొక్కటీ దర్జా అయింది కాదుట. చూస్తూ చూస్తూ నాసిరకం పనిలో ప్రవేశించడం యెలాగండీ, బియ్యే అయ్యాక కూడానూ."

"మనస్కరించకపోతే యెలాగా ప్రవేశించడం?"

"కానయితే, రెండు నెలలు పూర్తి కావస్తోంది ఇక్కడికి వచ్చి. అయినా —"

"కష్టమే, ఉప్పుతో తొమ్మిదీ కొనుక్కోవాలి, డబ్బు పెట్టి. అయినా, వొక్కటీ మంచిది దొరకదు. నెయ్యా మజ్జిగా చూస్తున్నారా?"

"బాధగానే వుందండీ"

"అన్నట్టు, మీ కోడలికి గాజులు పెట్టించారా?"

"విన్నారా? అయిదో మాసం రేపటితో వెడుతుంది. సంతోషం కొద్దీ నెల తప్పగానే రాశాం. వెంటనే వచ్చి పుట్టింటివారు తీసుకుచక్కాపోయారు. వారే పెట్టించు కుంటా రనుకున్నాం గాజులు. ఇంతకీ, ఎంత గతి కడుక్కుపోయినా గాజులు పెట్టించుకోడం పుట్టింటివారే. అవు నంటారా కాదంటారా చెప్పండీ"

"లోక ధర్మం అంతేగా?"

"మా అబ్బాయి, పెళ్లాన్ని విడిచి క్షణం వుండలేడు. వారాని కోమాటు వెళ్లి వారం దినా లుండి వస్తూనే వుంటాడు. మొదటే వాడితో చెప్పకోవచ్చునా? చెప్పు కుంటే సిగ్గు—తీరా, అయిదో నెల వెళ్లిపోతుం దనగా, నాలుగు దినాల కిందట వాడితో పంపేసి వూరుకున్నారు"

"అదేం?"

"వారికి ఆనవాయితీ లేదుట"

"పా — పం"

"పాపమో పుణ్యమో వారు చేసిం దదీ. దానిమీద రెండుచేతులా నోరు మూసుకుని మేమే పెట్టించుకున్నాం నిన్న, మాకు తప్పుతుంది టండీ?"

"ఎలాగో వొకలాగ లాంఛనాలు—"

"ఎలాగో వాకలాగ యేమి కర్మం, రాజాగా జరిగించు కున్నాం, మాకు మాత్రం తీరవద్దు టండీ?"

"అదే నే నన్నదీనీ. అయితే, తల్లీ తండ్రీ – "

"రానూ వచ్చారు. గాజులు పెట్టించిన ఉత్తరక్షణాన తీసుకునీ వెళ్ళారు, మళ్ళీ"

"అయ్యో, అంత తొందర యేమిటీ? ఇవాళ తీసుకు వెళ్ళగూడదూ?"

"నేనే కాదు, ఇరుగూ పొరుగూ కూడా అలాగే అడిగారు, వింటేనా?"

"మరి మీ అబ్బాయి – "

"అయితే, నేనూ వస్తాను పదండి అంటూ వెంట పడ్డాడు మావాడు. మనలో మన మాట, మావాణ్ణి నేనే పంపించాను సుమండీ!"

ఇలా అని, సుందరమ్మ, ముక్కూ మూతీ తిప్పు కుంటూ చురుగ్గా చూసింది.

"తెలిసింది కాదు, నిన్ననే వచ్చి మీ కోడల్ని చూస్తును" అంది రత్తమ్మ.

"చూద్దురు గాని, చూద్దురు గాని – మరి పోవాలి. ఇవాళ చింతామణి నాటకంట. పెందరాడే రెండు మెతు కులు నోట్లోవేసుకుని – నా చిన్నకొడుకు గంటనుంచి తొందరలు విడిపించేస్తున్నాడు."

ఇలా అంటూనే సుందరమ్మ తుర్రుమంది.

రత్తమ్మ, ముందు రిచ్చపడి, తరవాత గుడికి వెళ్ళింది.

౪

ఇద్దరూ మిషన్ ఆసుపత్రి ఆవరణలో యెదురు పడ్డారు.

"ఇలా వచ్చారేం?" అనడిగింది సుందరమ్మ.

"మా బంధువుల్లో వొకమ్మాయికి రాకరాక కడుపు వచ్చింది. ఎందుకయినా మంచిదని పురిటికి ఆసుపత్రికి వచ్చారు. చూసి వస్తున్నాను"

"పురుడు వచ్చిందా?"

"ఆ, నాలుగు దినాలయింది వచ్చి, గుమ్మడి పండు వంటి పిల్లాడు పుట్టాడు. పుట్టింటివారూ, అత్తింటివారూ పొంగిపోతున్నారు, పెన్నిధి అబ్బినట్టు"

"అబ్బురమా? అయితే, అందరికీ అలాంటి పుట్టింటి వారు దొరకవద్దూ?"

"అదేమిటండీ, కూతురు బాగు చూసి ఆనందించని పుట్టింటివారుంటారా లోకంలో?"

"అయ్యో, అడిగారూ మా వియ్యాలవారి సంగతి?"

"అదేమిటండీ?"

"అదేమిటంటే? మా కోడలికి వొళ్ళంతా నీరుపట్టింది. అక్కడి డాక్టరు భయపెట్టాడు. తీసుకువచ్చి మా యింటి మీద పడేశాడు తండ్రి"

"పురుడు వచ్చిందా?"

"ఇంకా లేదండీ! తల్లీ తండ్రీ మాత్రం వచ్చి మానెత్తి మీద కూచున్నారు, కోరి వింతవింత కూరలూ పచ్చళ్ళూ చేయించుకుంటూ"

"శాబాసు"

"కూతుర్ని కనిపెట్టుకుని తల్లీ, గోదావరి రేవులు కని పెట్టుకుని తండ్రీ కూచుంటారు. ఎక్కడో పనికి మాలిన సంబంధం వచ్చిపడింది మాకు, చచ్చిపోతున్నాను, వారిని కూచోపెట్టి మేపలేక"

"మీ అబ్బాయికి వుద్యోగం —"

"ఇంకా దొరకలే దండీ! ఏమిటేమిటో వున్నాయి; కాని మావాడు పెద్ద మనుష్యుల దగ్గిరే కాని — అద యినా దర్జాగా కూచుని ఫురమాయింపులు చేసే పెద్ద గుమస్తాపనే కాని చెయ్యడండీ! నాలుగు రాళ్లు పైగా కూడా దొరుకుతూ వుండాలి. అలాంటిది వచ్చినప్పుడే అని చూస్తున్నాడు"

"మా కలా సాగదండీ మరీ! మా అబ్బాయి యేటి కడ్డపడ్డాడు సుమండీ! దినానికి మూడు రూపాయిలు తెస్తున్నా డిప్పుడు. ఎవరో పెద్ద రెడ్డిగారుట, పెద్దపెద్ద కంట్రాక్టులు చేస్తూ వుంటారుట వారు. నాలుగు లక్ష లకు వొప్పుకుని పెద్ద ఆసుపత్రి కట్టిస్తూన్నారు టిప్పుడు.

జీతానికి రమ్మంటున్నారు వారు, పైని వుండి పనులు చేయించడానికి నా నాయన్ని"

"కూలీల మీద మేస్త్రీ పనా?"

"ఏమిటో చెప్పాడు, ఆపేరు జ్ఞాపకం లేదు. కానీ — నువ్విలా రా తల్లీ! ఇది నా చిట్టితల్లి. మీరు మార్కండేయస్వామి గుడి దగ్గిర కనపడ్డారూ? ఆ వేళ, మధ్యాహ్నం మెండవేళ, యెవరో వొకావిడ రెండు జతల గాజులూ, గోవర్ధనం గొలుసూ అమ్ముకుందిట బజార్లో. అప్పు డక్కడే వుండిన మా అబ్బాయి, పాతికరూపాయాల లాభం యిచ్చి అవి కొనేశాడు. ఇదిగో, ఆ గాజులు, చెరిపించి దీనికి రెండు జతల గాజులూ, మిగిలిన బంగారంతో చెవులకు దుద్దులూ లోలకులూ, ముక్కుకి బేసరీ నిమ్మగుత్తీ చేయించాడు. గొలుసు మెరుగు పెడుతున్నాడు పనివాడు"

"డబ్బెంతాయిప్పుడుకూలీల దేనండీ, ఏం, చేయించక?"

"......అదేం, మీ చేతిని వుంగరమూ, తక్కిన గాజుల జతలు రెండూ కనపడవేం?"

"అలాంటివి చూస్తే ఆసుపత్రివాళ్లు డబ్బుదోచేస్తారు. అంచేత, తీసి దాచివచ్చాను"

"రాత్రి యిక్కడ పడుకోవాలి కాబోలు, పాపం పాత బట్టలతో వచ్చారు"

"అవునండీ"

"కోడలి కేమయినా సుఖువుగా వుందా?"

"ఏం, వుండకా? వారందినాలకీ సూదిమందుకే తొంభై రూపాయి లయినాయి. సుఖువుగానే తిరుగుతోంది, యివాళో రేపో పురుడు వస్తుం దంటోంది దొరసాని"

"మంచి ముహూర్తాన మీ అబ్బాయి కొమాళ్ల తండ్రి కావాలి. మరి వెడతా నండీ"

"నడుస్తూ వుండండి, నేనూ వస్తాను. స్థానమూ, గగ్గయ్యా వచ్చారుట సావిత్రి ఆడడానికి. ఇది తప్పితే మళ్లీ యెన్నాళ్ళకో గాని దొరకరు"

రత్తమ్మ తెల్ల బోయింది. చేసేది లేక చక్కా పోయింది.

౫

ఇద్దరూ జయాటాకీసు పక్కన కలుసుకున్నారు.

రత్తమ్మ, తెల్లని మల్లుపంచె కట్టుకుని వుంది.

ఆమె మెడలో గోవర్ధనం గొలుసూ, చేతులకు బంగారు గాజులూ మిలమిల మెరుస్తున్నాయి.

ఆమె కూతురు, పువ్వుల పరికిణీ, గళ్ల ఫ్రాకూ తొడుక్కుని వుంది.

ఆమెకున్నూ, చేతులకు గాజులూ, చెవులకు దుద్దులూ లోలకులూ, ముక్కులకు బేసరీ నిమ్మగుత్తీ వున్నాయి.

సమీపాన, రత్తమ్మ కొడుకు ఎవరితోనో మాట్లాడుతూ నుంచున్నాడు.

సుందరమ్మ, మాసికలు వేసిన పాతపంచె కట్టుకుని వెలవెలపోతున్నట్టుంది; కాని రత్తమ్మని చూసి గాంభీర్యం తెచ్చుకుంది.

ఆమె చిన్నకొడుకు, జంతికల దుకాణం దగ్గిర నుంచుని తల్లికేసి చూస్తూ ఊటలూరుతున్నాడు.

"అదిగో, సూటువేసుకుని దొరటోపీ పెట్టుకున్నాడూ అతనే నండీ నా నాయన! రెడ్డిగారు నెలకి నూట యాభై రూపాయిలిస్తున్నారిప్పుడు" అంది రత్తమ్మ.

"కూలీల మీద మేస్త్రీకి అంత జీతం యిస్తారా యెక్కడైనా?" అనడిగింది సుందరమ్మ, బుగ్గలు నొక్కుకుంటూనూ, కళ్లు తిప్పుకుంటూనూ.

"మేస్త్రీ కాదు, సూపర్వైజరుగా!"

"తాపీపనివాడి కంత మంచి వుద్యోగం యిస్తారా యెవరయినా?"

"అంత మంచిపని యిస్తారా" అని వింతా, "అంత పెద్ద జీతం యిస్తారా" అని ఆశ్చర్యమూ యెందుకూ? అది మనిషి బుద్ధిని పట్టీ, తాహతుని పట్టీ, నడతని పట్టీ వుంటుంది. ఆ రెడ్డిగారి దగ్గిరే — వొక బ్రాహ్మణపిల్లాడు — బి. ఏ. కూడానుట — అట్టెండరుగా చేరాట్ట ఆరుమాసాలు

తిరిగితిరిగి నౌకరీ దొరక్క. ఎవరికో ఎస్టిమేటు కాగితం యిచ్చి, వివరాలు చెప్పి, జవాబు తొరగా పంపమన్నారని చెప్పిరమ్మన్నారుట రెడ్డిగారు. అంటే, ఆ బ్రాహ్మణ బి. ఏ. "నే నలాంటి నామోషీపనులు చెయ్యనన్నాట్టండీ! అదేమిటండీ, అష్టైండరుగా చేరాక మిడిసిపాటు కాకపోతే?" అని ముదలకించి చురుగ్గా చూసింది రత్తమ్మ.

"ఏమో నే నేమెరుగుదునూ?" అంది సుందరమ్మ, మొగం పక్కకి తిప్పేసుకుని.

"అప్పు డక్కడ వాక పెద్దమనిషి వున్నాట్టండీ!" అంటూ మళ్లీ అందుకుంది రత్తమ్మ, మరికాస్త దగ్గిరసావెళ్లి.

"ఆయన, ఆపిల్లాడి పుట్టుపూర్వోత్తరా లన్నీ యెరుగునుట. ఇంతా చేస్తే, ఆ అబ్బాయి తండ్రి వంట బ్రాహ్మడు టండీ! ఎందుకో ఆపరేషను చేయించుకుని, చీము పట్టగా విషమించి, ఆసుపత్రిలో దిక్కుమాలిన చావు చచ్చాడుట అతని తండ్రి. ఆ అబ్బాయి తల్లి, మొగుణ్నెప్పుడూ ససిపెట్టలేదుట. సినీమా తారల్లాగ వేషాలు వేసుకుని షష్టిగడియలూ వూరమ్మట తిరుగుతూ వుండేది టావిడ. ఒకమూల, మొగుణ్ని, ఆసుపత్రిలో కిందికి దింపుతూ వుండగా, మరోమూల, ఆవిడ, నాటకశాల దగ్గిర టిక్కట్టుకోసం స్వయంగా యెగబాకుతోందిట. ఇదంతా యేకరువు పెట్టి "ఎస్టిమేటు పట్టుకు·

వెళ్ళడం నీ బతుక్కి నా మాఫీ అయిందా?" అని డెకా రించార్ట, ఆపెద్దమనిషి, ఆపిల్లాణ్ణి. దీనిమీాద, రెడ్డి గారు "నువ్విక మా కక్కిర్లేదు, దయచెయ్యి" అని సాగనంపేశారట ఆపిల్లాణ్ణి. బ్రాహ్మడయితే మాత్రం, నీతీ జాతీ లేకపోయాక పూజిస్తారటండీ లోకులూ!"

సుందరమ్మకి మాట రాలేదు.

కాలి బొటనవేలితో నేలమీద రాస్తూ మొగం వంచేసుకుం దామె.

అప్పుడు, సుతారంగా తల పంకించుకుని, రత్తమ్మ "ఆవేళా? మనం ఆసుపత్రిలో కలుసు కున్నామూ?" అంటూ మళ్ళీ అందుకుంది.

"అక్కణ్ణుంచి నే నింటికి వెళ్ళాటప్పటికి, నా నాయన, రెండు జతల బంగారు గాజులూ, వొక రాళ్ల వుంగరమూ కొనుక్కువచ్చాడు. అంత కితమే యెవరో వొకావిడ అమ్ముకుందిట అవి. మళ్ళీ పాతిక రూపాయిలు లాభం యిచ్చి అవిన్నీ కొనేశాడు నా నాయన. "పెళ్లిలో, నీ పెళ్ళానికి పెట్టుకుందువు గాని దాచుకో నాయనా" అన్నాను నేను; కాని యెంత చెప్పినా నా మాట వినక "నేను నాన్నబదులూ నీబదులూ నిన్నే సంతోషపెట్టాలి. నాపెళ్ళినాటికి నేను మళ్ళీ సంపాదించుకో లేకపోను, నువ్వే పెట్టుకో" అని గాజులూ గోవర్ధనం గొలుసూ నేను పెట్టు

కునీ దాకా బలవంతం చేశాడు నా నాయన. ఇదిగో చూశారా!"

ఇలా అనుగుతూ వొకచేత గొలుసు యెత్తిపట్టుకుని, గాజులు కనపడ్డాని కొక చెయ్యి ముందుకి చాపి, మరీ దగ్గిరగా వెళ్లింది రత్తమ్మ; కాని సుందరమ్మ కిక్కురుమనలేదు.

రత్తమ్మకి చిరునవ్వు వచ్చింది; కాని అది ఆపుకుని ఆమె "నేను నా నాయన మాట తీసెయ్యలేకపోయానండీ! ఉంగరం మాత్రం నా బలవంతాన అతనే పెట్టుకుంటున్నాడు సుమండీ! మొలిచినట్టు సరిపోయింది అతని అనామిక కది. అతను సొంతంగా చేయించుకున్నట్టే అమరింది అది. మార్కండేయస్వామి దయవల్ల మా కికలోటు లేదు. నా నాయనకి, వెయ్యి నూటపదహార్లూ వెండి చెంబూ వెండి కంచమూ పట్టుతాపితాలూ యిస్తామనీ, నాకూ నా చిట్టితల్లికీ చెరో నూటపదహార్లూ తక్కిన లాంఛనాలూ యిస్తామనీ – యెవరో కాకినాడ కాలేజీలో ప్రొఫెసరుట, తన కూతుర్ని చేసుకోమంటూ నిన్ననే వచ్చారు. ఏలూరినుంచి, ఆయన వుండగానే "రేపు పెళ్ళికొడుకుచూపులకువస్తున్నా" మని గుమాస్తా చేత కభురుచేశా రొక ప్లీడరుగారు. తొందర ఎందుకని మే మింకా యెవరికీ మాట యివ్వలేదు. ఇద్దరు పిల్లలూ రజస్వల అయినవాళ్ళేట. బంగారబ్బొమ్మలు కూడా

నుట. ఏలూరిపిల్ల బాగా పాడుతుందిట గాని, కాకినాడ పిల్ల ఎలాంటి పురాణమూ కూడా ఎంచక్క చెబుతుందిట. నా నాయన పెళ్ళికి మీరు తప్పకుండా రావాలి సుమండీ? ఏదీ, నాయనా, యిలా రావోయ్! బాగుం దేమో చూస్తారు, నీ వుంగరం వొకమాటు సుందరమ్మగారికి చూపించూ. పాపం, మన మంటే యెంతో అపేక్ష ఈవిడకు'' అంది కళ్ళు చికిలించుకుంటూ.

సుందరమ్మ మొగం యెత్త లేదు.

ఇటయినా తిప్ప లేదు.

మాట్లాడ లేదు.

నుంచో నే లేదు.

ఒక్క అంగలో వెళ్ళి చిన్న కొడుకు రెక్క పట్టుకుని వొక్క గుంజు గుంజింది ఆమె.

ధుమధుమ లాడుతూ, వాణ్ణి బరబరా యీడ్చుకు పోతూ రెండో అంగలో నాళంవారి సత్రం దాటేసింది.

చిరునవ్వు నవ్వుకుంటూ, తల పంకించుకుంటూ, చూస్తూ వూరుకుంది రత్తమ్మ.

అప్పటికి తల్లి దగ్గిరికి వచ్చి, తాపీమేస్త్రి రామదీక్షితులు బి. ఏ., ఇదేమిటో అర్థం కాక, తల్లిని విడిచి సుందరమ్మనీ, సుందరమ్మని విడిచి తల్లినీ చూస్తూ నిలిచి పోయాడు.

ఇదంతా చూసి పకపక నవ్వుతున్నట్టు, జయా టాకీసు వారి లౌడ్‌స్పీకరు బర్రు మంది.

౧౯౪౭ ఫిబ్రవరి ఆంధ్రశిల్పినుంచి

---

౧ - ౧౨ - ౪౬ తేదీ నవోదయ సంచికలో ప్రకటిత మైన శ్రీరావూరి గోవిందాచారిగారి "కూటికోసం" అనే చిన్నకథ చదవగా, తోచిన కథ యిది.